

для інших? Через пару століть люди ймовірно зможуть навчитися лікувати багато захворювань та зможуть передати (може продати, це вже залежить від ментальності) цю інформацію звичайним людям. Але не можна виключати, що через декілька десятиліть чи століть під впливом життєвих обставин добрі наміри не зміняться на роздратування та ненависть. Наше суспільство, на жаль, не приймає всіх, хто хоч якось виділяється та намагається зламати «не таких».

Так, ідея вічності життя може подарувати розвиток науки, медицини, навіть культури, але в той же час вічність, нескінченність є тягарем для людства. Добре якщо безсмертних людей буде небагато, але ж виникає нове випробування: наскільки тяжко жити у самотності. Постійно бачити смерті людей, до котрих встиг прив'язатися. Для мене, зокрема, найгіршим буде бачити як люди самі себе нищать. Вони гарно з цим справляються з століття в століття і ми, звичайні люди, знаємо це не тільки з книг по історії, а часто бачимо це своїми очима. В такій ситуації, мені здається, будь-яка любов до людини зникне, а на її місці створиться ненависть.

Існує ще одна причина, чому я не сприймаю ідеологію безсмертя як вічного життя. Мені подобається безсмертя як філософська ідея вічної користі для людства, але з медичної точки зору вважаю безсмертя нонсенсом. При цьому я глибоко переконаний, що вічно живі представники людства існують. До прикладу, Генрі Форд, засновник компанії «Форд». Зараз його немає на цьому світі, його серце не б'ється, але результати його діяльності досі затребувані. 161 його патент приносить серйозну користь людям і понині. Його ідея конвеєрного способу виготовлення продукції стала революційною, адже винаходи, до яких ми звикли у повсякденній практиці, не з'явилися б без нього.

Отже, для мене сенс людського буття у пошуках вічного життя, але не фізичного. Це можна, напевно, назвати безсмертям власної користі для людства. Головне: не тілесно, а ідеально зберегти себе. Тому особисто я прагну зробити помітний вклад в цивілізаційну історію, щоб його результатами люди користувалися безкінечно довго. Щось, що буде корисним і через десятиліття чи століття. Щось, що не застаріє і не забудеться. Важко пояснити, але вірити хочеться ...

Васильєва А. В., здобувачка вищої освіти 1 курсу, група ЕК-211

Науковий керівник – **Колєватов О. О.**, к.і.н., доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ФІНАНСОВА СИСТЕМА КИЇВСЬКОЇ РУСІ

З прадавніх часів люди обмінювалися товарами на основі натурального обміну: шкури, зерно, хутро, віск та інші продукти. Потім тривалий час обмін здійснювався за рахунок іноземних грошей. Одна з основних монет обігу – срібний арабський дирхем, вага якого становила 3,9 грам. Візантійський солід обслуговував лише міжнародну торгівлю, проте західноєвропейські денари активно були впроваджені в обіг Київської Русі в XI ст. Основними західноєвропейськими монетами були мідні пфеніги, англосаксонські пенні, угорські та чеські денарії. Згодом Київська Русь почала карбувати власні гроші, а саме при дворі Володимира Святославовича на початку XI ст. випускали златники та срібляники на зворотньому боці яких зображувався княжий герб – тризуб. Однак, через низьку якість металу, через 30 років активного користування монети вивели з обігу [1].

Історія українських грошей бере свій початок з часів Київської Русі. Назва «гривня» походить від прикраси із золота або срібла у вигляді обруча, який носили на шиї (тобто – на «загривку»). Частіше за все це були м'яко закруглені обручі, з кінцями у вигляді голівок левів, прикрашені кольоровою емаллю. Інша версія походження гривні – це голова худоби (грива), що була еквівалентом вартості. Крім того, гривня мала властивість ділення на менші монети, а саме: 1 гривня дорівнювала 25 кунам, 50 різанам, 20 ногатам і 150 віверицям. З XI ст. в обігу Русі були так звані «київські» гривні, які мали шестикутну

форму і важили 150 г. срібла – ці гроші існували до татаро-монгольського нашествия. Крім того, існували й «новгородські» гривні. Вони мали вигляд довгих срібних паличок і важили 240 г. Перехідною була «чернігівська» гривня, за формою схожа на «київську», а за вагою на «новгородську». Найцікавіша форма була у «волзької» гривні: майстри створювали її у вигляді маленького човна [2].

За літописом «...пішов Ігор на древлян і, перемигши, наклав на них данину, більшу від Олегової... А взявши данину, він пішов у своє місто Київ. Та коли повертався назад, він роздумував і сказав дружині своїй: «Ідіть ви з даниною додому, а я повернусь і походжу ще». І відпустив дружину свою додому, а сам повернувся, жадаючи більшого майна» [3]. Найдавнішою системою прямих податків на утримання княжого двору й дружини була данина, яка виявляла найхарактерніші особливості феодальної податкової системи, які частково наведені в уривку з літопису «Повість минулих літ»: неврегульованість розмірів та періодичності збору податків, їх величезна кількість, різномірність та випадковість, збирання їх особами, що були зацікавлені у максимальній особистій наживі. Наслідком цього було обурення народу й навіть повстання. Древляни вбили Ігоря, його дружина княгиня Ольга жорстоко помстилась різними способами. Причини смерті чоловіка змусили Ольгу з 947 р. започаткувати стабільне стягнення податків запровадивши «становища» – адміністративно-фінансові пункти збирання данини, використавши для цього «устави», які визначали розмір і зміст зборів, що сплачувалися у той час переважно хутром.

За правління князя Ярослава Мудрого було складено перший писемний звід законів «Руська правда», який містить норми кримінального, спадкового, торгівельного і процесуального законодавства, ним детально регламентувалася система оподаткування. Одиницею оподаткування був «дим» або подвір'я, що мало певний земельний наділ (у середньому 15 га). 20-30 «димів» становили «дворище» – об'єднання родичів, котрі спільно несли податкові зобов'язування, у свою чергу, «дворища» об'єднувались у громади, на чолі яких стояли старости [4]. Частина населення, яка мусила сплачувати усі податки і виконувати повинності на користь держави, називалися «чорними» людьми або «черню».

Основою грошових надходжень були мита і штрафи. Більшість становили торговельні мита: «вага» і «міра» – за зважування і вимір; «мит» – за провезення товарів через міські застави; «перевіз» – за перевезення товарів через річку. «Гостинне» і «торгове» мито стягувалося за право мати склади і проводити торжища. Внутрішня торгівля велася переважно на торгах у спеціально відведених місцях у чітко визначений час. Наприклад у Києві торговища на Подолі (зараз Контрактова площа) або Бабин Торжок на Горі (поблизу теперішньої Андріївської церкви) [4].

У Київській Русі кредит існував на рівні з готівковими грошима, але не набув значного поширення. У ті часи відсотки мали назву рези, рости, лихва, взвиття. З давніх часів у русичів існував звичай давати речі в поклажу, тобто на зберігання, та брати відсотки з грошей та речей, що позичаються. Згодом традиції набули статусу законодавства, що містило певні правила до кредитної діяльності в економіці Київської Русі. У первісному списку «Руської правди» Ярослава Мудрого 1019 р. були визначені три правила щодо позики майна під відсотки. Перше правило: договір про віддачу майна із прибутку чи грошей із відсотків мав укладатися при свідках, тобто здійснення купецьких угод потребувало свідків. Друге: якщо борг становив більше 3 гривень і при укладенні договору не було поставлено свідків, а борг не повертався, неправомірно було вимагати його повернення. Третє правило: якщо свідки під присягою показували на користь позивача, то він міг стягувати борг згідно з умовами договору. Ці статті містили вимоги до розмірів відсотків. Найменший за терміном – місячний відсоток – дозволялось брати гроші на короткий строк. Третій рез дозволялась брати при запозиченні капіталу на рік і при цьому місячний відсоток скасовувався. Останній вид відсотка був річний рез, він брався у разі запозичення грошей більше, ніж на два роки [5].

Також перша редакція «Руської правди» містила такі правила надання кредиту: торговець, що ненавмисно втратив товар, взятий у кредит, за необхідності міг отримати відстрочку платежу і торговець, що був винний у розтраті чужого майна, взятого в кредит, міг позбутися свого майна. На початку XIII ст. у зв'язку з розвитком торгівлі та виробництва зросла потреба в кредитних ресурсах. У цей період гривня була головним засобом розрахунків у Київській Русі. Після татарської навали середини XIII ст. економічне життя погіршилося. Татарам треба було сплачувати значні збори, для чого народ вдався до позик за великі відсотки, але люди не мали можливості їх сплатити тому потрапляли у рабство. У XIV ст. в Київській Русі зберігся стародавній звичай брати в борг у князів. Монастирі та приватні особи надавали гроші в позику під заставу маєтків з умовою викупу у встановлений термін [5].

Отже, історія розвитку фінансової системи Київської Русі почалась з моменту бартеру, коли обмін відбувався на основі натуральних продуктів. У цей час почала існувати данина. Першою хто провів реформу податкової системи на Київській Русі була княгиня Ольга. Завдяки впливу іноземних грошових систем держава почала карбувати власні монети, що стало поштовхом до розвитку кредитних відносин на Русі. Завдяки збірнику законів Ярослава Мудрого фінансово-економічні відносини керувались певними правилами, які були занесені до «Руської правди».

Список використаних джерел

1. Історія фінансової науки, грошей і кредиту. Дніпро: Національний технічний університет Дніпровська політехніка, 2019. 34 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://eaf.nmu.org.ua/ua>
2. Державна казначейська служба України / Історія українських грошей / Бабиц С.С. 2015 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://treasury.gov.ua>
3. Українська література XI-XIII ст., Тексти XI ст., Повѣсть временныхъ лѣтъ (Іпатський список) [переклад Л.Махновця], Літопис Руський. Роки 913-945. 3 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://litopys.org.ua>
4. Вісник офіційно про податки. Офіційне видання державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua>
5. Зародження кредитних відносин у Київській Русі [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://studfile.net/preview/2912367/page:15/>

Васильєва Д. А., здобувачка вищої освіти гр. КЮ-202
Науковий керівник – **Шакун Н. В.**, к.філос.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ВІЙНИ

В умовах вторгнення російських загарбників в Україну українське суспільство мобілізувало всі можливі ресурси для наближення перемоги. Серед можливих форм громадської участі – вступ громадян до лав територіальної оборони, збір коштів на потреби Збройних сил України, участь у мітингах та демонстраціях проти окупації, підписання електронних петицій з вимогами закрити небо тощо. До згаданого арсеналу спротиву громадянського суспільства російській окупації належить і волонтерська діяльність. Поширена у довоєнний час, в сучасних умовах вона зазнає вагомих змін, стикається з небаченими досі викликами.

Згідно з п. 1 ст. 1 ЗУ «Про волонтерську діяльність» волонтерська діяльність – це добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги [1].

У документах ООН є більш широке визначення волонтерської діяльності, яке також може дати нам підстави для виокремлення конкретних завдань волонтерства. Отже, в документі зазначено, що волонтерська діяльність – це вклад особи у розвиток благополуччя своїх сусідів і суспільства в цілому, що зроблений поза рамками власної кар'єрної діяльності на засадах безкорисливості, безоплатності [2].